

PLENARY SESSION

FRI-110-2-KS(S)-01

INFLUENCE OF THE UNIVERSITY OF RUSE
IN THE DANUBE REGION

COR MEM Prof. Hristo Beloev, DTSc DHC mult.,
RECTOR of “Angel Kanchev” University of Ruse

***Abstract:** The text outlines the role of the University and its strong influence on the regional innovation and regional development, its impact on enhancing knowledge and human capital, the importance of transfer of know-how and technology, maintenance of scientific infrastructure, project investments and regional leadership. Five models of university are presented, which combine criteria such as: interaction of the universities with their partners, mechanisms of commitment of the universities for the development of the regional innovation system, regional influence. The role of the University of Ruse and its capacity for influence in the Danube region is presented.*

Извършващите се през последните десетилетия промени и реформи в системата на висшето образование в България, свързани с насочване на кандидатстудентския интерес към специалности и направления, удовлетворяващи настоящите и бъдещи потребности на страната от професионалисти с определени профили, предопределят нарастването и задълбочаването на социалната отговорност на университетите към регионите, в които се намират. От една страна, те носят отговорност за „захранването“ на регионалните икономики с определен тип професионалисти, а от друга, чрез генерирането на иновации и научни разработки в услуга на бизнеса, висшите училища са призвани да съдействат за икономическото и социалното развитие на своите региони и задържането на младите хора в тях.

Редица изследвания са посветени на съвременните роли, изпълнявани от университетите, и техните възможности да влияят върху регионалните иновации и развитието на регионите. Наред с ролята на работодатели и потребители на различни стоки и услуги, университетите се занимават със създаването на знание и човешки капитал, с трансфер на ноу-хау и технологии, поддръжка на научна инфраструктура, проектни инвестиции и регионално лидерство. (Drucker and Goldstein, 2007, Etzkowitz et al., 2000, Arbo and Benneworth, 2007)

Настоящото изследване е посветено на ролята и влиянието на Русенски университет „Ангел Кънчев“ в трансграничния българо-румънски регион и Дунавското пространство, където университетът има водещи позиции именно поради последователното следване на своята мисия на социално отговорна, предприемчива и иновативна образователна институция.

Теоретична обосновка

От 2005 г. насам Организацията за икономическо сътрудничество и развитие реализира Преглед на ролята на висшето образование в развитието на градове и региони (Reviews of Higher Education in Regional and City Development, OECD, 2007 <http://www.oecd.org/education/imhe/highereducationinregionalandcitydevelopmentreviewreportsandvisits.htm>), като средство за мобилизиране на университетите за дейности в полза на икономическото, социалното и културното развитие. В хода на това изследване се анализира влиянието на системите за висше образование върху регионалното развитие, като чрез независима външна оценка се стимулира изграждането на капацитет на институциите за висше образование за усилване на това влияние. До настоящия момент е изследвано влиянието на институциите за висше образование върху повече от 30 градове и региони, като се прави оценка на следното:

- Ефективност на обмена на знание между университетите и индустрията;
- Осигуряване на равен достъп до висше образование;
- Принос на висшите училища за развитието на човешки капитал и умения;

- Принос за развитието на иновации и трансфера на технологии;
- Принос за подобряване на средата за живот, за социалното и културно развитие;
- Принос за осигуряването на висококвалифицирана работна сила;
- Принос за изграждането на регионален капацитет чрез партньорство с публичния, частния и неправителствения сектор за постигането на общи стратегически цели.
(<http://www.oecd.org/education/imhe/highereducationinregionalandcitydevelopmentreviewreportsandvisits.htm>)

Друго изследване установява, че приносът на университетите към регионалното икономическо развитие се измерва най-малко чрез два ефекта. Първият е т.нар. „ефект на разходите“, отнасящ се до по-високо потребление на стоки и услуги в прилежащия на университета регион за задоволяване потребностите на студентите и обслужване на различни университетски дейности. Освен това една голяма институция за висше образование в даден регион подобрява нивото на заетост и равнището на доходите в него. Другият по-важен принос към регионалното развитие в дългосрочен план е т. нар. „ефект на знанието“, отнасящ се до функцията на университетите да бъдат генератори на знание, да осигуряват трансфер на технологии и като цяло да създават човешки капитал. Университетите „произвеждат“ образовани кадри и насищат региона със знаещи и можещи професионалисти, което се отразява върху неговото по-високо технологично и социално развитие. (Glendon 1999)

Редица изследователи твърдят, че системите за висше образование в глобален мащаб се намират в процес на смяна на парадигмата на продуциране на знание и преход от модел 1 към модел 2. (Gibbons et al., 1994) При Модел 1 акумулираното знание е в резултат главно от фундаментални изследвания, т.нар. „чиста наука“, при която не се акцентира върху приложимостта на образованието и научните изследвания. За разлика от това, при Модел 2 се поставя акцент върху интердисциплинарното решаване на реални проблеми от практиката в образователната и научноизследователската дейност. (Gibbons et al., 1994)

В контекста на смяната на парадигмата и съвременната трансформация на ролите на университетите могат да бъдат идентифицирани **5 модела на университет**, които комбинират критерии, като: взаимодействие на университетите с техните партньори, механизми на ангажираност на университетите за развитието на регионалната иновационна система, регионално влияние и др. (Uyara, 2008). Тези 5 модела са следните:

- **Университетът като фабрика за знания.** Тази гледна точка отразява по-ранни изследвания и разглежда университетите като производители на научно знание. (Youtie and Shapira, 2008) При този модел ангажираността на висшето училище е еднопосочна – от аудиториите и лабораториите знанието се насочва към външната среда, респективно индустрията. Може да се твърди, че за доминираща част от висшите училища в България и Европа този етап е вече преминал и се цитира като академична традиция от миналото.

- **Свързващ университет.** При този модел взаимодействието университет-бизнес среда е вече двупосочно. Университетите създават връзки с бизнес партньори с цел акумулиране на добавена стойност от практиката и увеличаване на практическата ориентация на обучението. Новите акценти в политиката за висше образование в Европа, както и изискванията към придобиваните професионални умения и компетенции от завързващите бакалавърска или магистърска степен, наложиха в края на 90-те години българските и европейските университети да преосмислят своите учебни планове, да усилят практическото обучение и да привлекат хора от практиката в аудиториите. За съжаление, в България ролята на свързващия университет е недооценена от бизнеса и не се оползотворява в цялостния си потенциал.

- **Предприемачески университет.** За този модел на университет в Европа се заговори след 2013 г. с въвеждането на инструмента HEInnovate на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за оценка на предприемаческия капацитет на висшите училища в Европа в 7 области: 1. Лидерство и управление; 2. Организационен капацитет; 3. Преподаване и учене; 4. Пътеки за предприемачи; 5. Сътрудничество между университетите и бизнеса; 6. Интернационализация на институциите; 7. Измерване на въздействието. На мащабно събитие, посветено на въздействието на HEInnovate върху институционалната промяна на висшите училища в Европа, през юни 2018 г. в Русенския университет, беше анонсирано осмо

измерение на инструмента - за оценка на дигиталната трансформация на висшите училища. Може да се твърди, че към момента това е най-актуалният модел на университет, към който се стремят висшите училища в Европа и който е в процес на утвърждаване чрез възприемането на инструмента HEInnovate от всички институции за висше образование.

- **Университетът като иновационна система**, формирана от специфичните изисквания на регионалната иновационна система.

- **Ангажиран университет** – университетът като двигател на икономическото развитие в региона, в който е локализиран.

Последните три модела на университет отразяват съвременните предизвикателства, пред които са изправени висшите училища в България, Европа, а и в глобален мащаб. За да отговорят на нарастващите потребности на глобалния пазар на труда от професионалисти с многообразни умения и компетенции, и в същото време да бъдат социално отговорни институции, съвременните университети трябва да интегрират характеристиките на предприемаческия, иновационния и ангажирания университет. Това означава, че съвременната мисия на университетите се разгръща по мащаб и включва от традиционните дейности като обучение и наука до пазарно-ориентирани дейности и трансфер на научно знание. Тези нови роли, които изпълняват университетите, не са взаимно изключващи се, а действат едновременно, като ключов фактор в тях е способността им да влияят върху конфигурацията на регионалните системи и регионалните политики, както и отговорността им да бъдат двигател за развитието на региона, в който се намират. Индикатор за изпълнението на тази роля е способността на университета да бъде лидер на инициативи за регионално развитие и да мобилизира всички заинтересувани страни за действия в полза на региона.

Русенският университет

и неговият капацитет за влияние в Дунавския регион

В хронологичното историческо развитие на Русенския университет могат лесно да бъдат открити идентифицираните по-горе етапи в еволюцията на университетския модел:

- От своето създаване през 1945 г. като първото извънстолично висше техническо училище до трансформирането си в многопрофилен университет през 1995 г., Русенският университет преминава през първите два етапа – на „фабрика“ за знания и свързващ университет. Инженерните кадри, които университетът подготвя през този период, са изцяло съотнесими с потребностите на региона и страната във връзка с осъществяващите се процеси на механизация и автоматизация на селското стопанство и индустриализация на икономиката. Университетската наука също е обвързана с нуждата от иновативни технологични решения за индустрията, а научноизследователският сектор работи в тесен контакт с предприятията в доминиращите за региона отрасли.

- Първите стъпки към *предприемачески университет* се осъществяват от 1995 г. нататък, когато Русенският университет започва да осъществява обучение по управление в различни сектори: бизнес мениджмънт, индустриален мениджмънт, публична администрация, мениджмънт на качеството и метрология, европеистика с акцент върху многостепенното управление в Европейския съюз и др. Интегрална част от това обучение е придобиването на знания и умения по предприемачество, като практическата подготовка на студентите се допълва от много извънаудиторни инициативи: Ден и нощ на предприемачеството, Летни училища по предприемачество, активна дейност на Центъра по предприемачество към университета, развитие на международна мрежа по предприемачество РЕШИЦА, издаване на двуезичното списание „Предприемачество и иновации“ и много други. Неслучайно през 2014 г. Русенският университет е избран за едно от петте пилотни висши училища в България, които се включват в проекта HEInnovate на Европейската комисия и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, преминава през европейски одит на постигнатата предприемаческа култура и получава много висока оценка в последвалия доклад за България. През юни 2018 г. Русенският университет е съорганизатор и домакин на събитие в рамките на председателството на България на Съвета на ЕС на тема *HEInnovate: Подпомагане на институционалната промяна във висшето образование*. С активната подкрепа на

Европейската комисия и МОН като съорганизатори, събитието се превърна в част от дневния ред на европейските институции за висше образование да променят своята стратегическа визия и приоритети в съответствие с промените във външната среда, европейския пазар на труда и потребностите на новите поколения обучаващи се млади хора.

- През същия период университетът започна много активна работа с бизнеса от региона чрез редица инициативи: Дни на работодателите-потребители на кадри, развитие на Информационен портал за бизнес партньори, съвместни проекти с бизнеса по ОП Конкурентоспособност, приета Стратегия за развитие на предприемаческа култура и др. Русенският университет все повече се позиционира като решаващ фактор за регионалното развитие, генератор на иновации за бизнеса и създател на социален капитал с лидерски функции в регионалната икономика. Цитираният институционален капацитет на университета, както и решаващата му роля при конфигурирането на регионалните системи и регионалните политики /екип от университета създава Областната стратегия за развитие на Област Русе за периода 2014-2020 г./ дава основание да се твърди, че Русенският университет успешно осъществява прехода към етапите *университетът като иновационна система и ангажиран университет*.

- Работата на университета като *иновационна система* се проявява особено отчетливо през последните десет години, когато русенското висше училище завоюва лидерски позиции в България по въвеждането на иновационни образователни технологии. От 2002 г. до 2016 г. Русенският университет създаде и координира 4 европейски тематични мрежи в областта на компютинга, в последната от които включва 67 университета от 35 страни. Натрупаният опит намери своята реализация в мащабен проект за модернизация на висшето образование в Централна Азия /2019-2022/, в който се включиха по 3 университета от Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан, а също и техните министерства на образованието и науката.

- Неоспорими доказателства могат да бъдат приведени и в защита на тезата, че Русенският университет, в резултат от своята социално отговорна позиция по отношение на регионите, които обслужва, е достигнал и до етапа на *ангажиран университет*. Тук могат да се посочат: създаденият по инициатива на университета Форум за регионално развитие и сътрудничество в рамките на Северен централен район, подписаните споразумения за сътрудничество с областните управители на областите по поречието на р. Дунав, новосформиранят Алианс за университетско-училищно сътрудничество, който е първи по рода си в България, организирането на Русенското изложение на селскостопанска, автомобилна и компютърна техника, което през 2018 г. отбеляза своята 20-годишнина, Иновативното Младежко Експо с широк отзвук не само в региона, но и в страната.

- Особено ангажирана е позицията на университета по отношение на трансграничния регион, в който е позициониран, и Дунавското пространство. Във връзка с това могат да се изтъкнат: създадената от Русенския университет Академична Дунавска ос, включваща филиалите на университета в Силистра, Видин и Разград, дългогодишното членство на Русенския университет в Дунавската конференция на ректорите като единствен университет от България, участието в ключови проекти по Дунавската стратегия, напр. Danube:Future и Danube-Inco.net, успешното изпълнение на повече от 25 проекта по програмата за трансгранично сътрудничество Румъния-България, домакинството на 5-та среща Азия-Европа /ASEM/ по въпросите за управление на водните ресурси и устойчивото развитие в басейните на реките Дунав и Меконг, домакинството на срещата на президентите на България, Австрия и Румъния на 4 май 2018 г., съпътствана от конференцията „Устойчиво развитие на Дунавския регион“, организирана от Русенския университет и др.

***

Изложените факти за актуалните постижения на Русенския университет във взаимодействието му с ключови партньори от регионалната среда, неговият значителен капацитет за влияние върху икономическото и социалното развитие на прилежащите региони чрез генерирането на иновационен потенциал, както и изпълняваните лидерски функции в трансграничната територия и Дунавското пространство, доказват характеристики на

предприемаческия, иновационния и ангажирания университет в неговия профил. Именно тази комбинация от индикатори е призвана да чертае облика на университета на бъдещето, чиято мисия далеч надхвърля образователните и изследователски цели, а доминиращо се фокусира върху лостовете за стимулиране на регионалното развитие и издигане на регионалното благосъстояние и просперитет.

REFERENCES

Arbo, P. and P. Benneworth (2007). Understanding the regional contribution of higher education institutions: A literature review. OECD Education Working Paper, No. 9.

Drucker, J. and H. Goldstein (2007). Assessing the Regional Economic Development Impacts of Universities: A Review of Current Approaches. International Regional Science Review 30(1), pp. 20-46.

Etzkowitz, H. (2000). The future of the university and the university of the future: evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm. Research Policy 29(2), p. 313.

Gibbons, M., C. Limoges, H. Nowotny, S. Schwartzman, P. Scott and M. Trow. (1994). The new production of knowledge: the dynamics of science and research in contemporary societies. Sage Publ..

HEInnovate Reviews. Universities, Entrepreneurship and Local Development. Promoting Innovation and Entrepreneurial Mind-Sets through Higher Education. (2015). www.mon.bg/?h=downloadFile&fileId=7704

Knight, J. (2013) A Model for the Regionalization of Higher Education: The Role and Contribution of Tuning. Tuning Journal for Higher Education, ISSN: 2340-8170. Issue No. 1, November 2013, pp. 105-125

OECD (2007). Higher Education and Regions: Globally Competitive, Locally Engaged. Paris, OECD.

Reviews of Higher Education in Regional and City Development, OECD, 2007 <http://www.oecd.org/education/imhe/highereducationinregionalandcitydevelopmentreviewreportsandvisits.htm>

Youtie, J. and Shapira, P. (2008) Building an Innovation Hub: A Case Study of the Transformation of University Roles in Regional Technological and Economic Development Research Policy, vol. 37, pp. 1188-1204

Uyarra, E. The Impact of Universities on Regional Innovation: A Critique and Policy Implications. In: Manchester Business School Working Paper No 564, ISSN 0954-7401, pp.3-19

<http://www.oecd.org/education/imhe/highereducationinregionalandcitydevelopmentreviewreportsandvisits.htm>

<http://www.oecd.org/education/imhe/highereducationandregionsgloballycompetitivelocallyengaged.htm>

<http://www.oecd.org/education/imhe/reviewofhighereducationinregionalandcitydevelopment2008-10cataloniaspain.htm>

<https://www.oecd.org/site/eduhecr/47037806.pdf>